

TIESAS SPRIEDUMS (otrā palāta)

2011. gada 30. jūnijā*

Lieta C-388/09

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši EKL 234. pantam, ko *Bundes-sozialgericht* (Vācija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2009. gada 22. aprīlī un kas Tiesā reģistrēts 2009. gada 2. oktobrī, tiesvedībā

Joao Filipe da Silva Martins

pret

Bank Betriebskrankenkasse — Pflegekasse.

TIESA (otrā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs H. N. Kunja Rodrigess [*J. N. Cunha Rodrigues*], tiesneši A. Arabadžijevs [*A. Arabadjiev*], U. Lehmušs [*U. Lohmus*], A. O'Kifs [*A. Ó Caoimh*] (referents) un P. Linda [*P. Lindh*],

* Tiesvedības valoda — vācu.

ģenerālvokāts Ī. Bots [*Y. Bot*],
sekretārs A. Kalots Eskobars [*A. Calot Escobar*],

ņemot vērā rakstveida procesu un 2010. gada 14. oktobra tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

- Ž. F. da Silvas Martinša [*J. F. da Silva Martins*] vārdā — G. Krucki [*G. Krutzki*],
Rechtsanwalt,
- *Bank Betriebskrankenkasse — Pflegekasse* vārdā — T. Hencs [*T. Henz*], *Rechtsanwalt*, un S. Kleina [*S. Klein*],
- Vācijas valdības vārdā — J. Mellers [*J. Möller*] un K. Blaške [*C. Blaschke*], pārstāvji,
- Čehijas valdības vārdā — M. Smoleks [*M. Smolek*], pārstāvis,
- Portugāles valdības vārdā — L. Inešs Fernandišs [*L. Inez Fernandes*] un E. Silveira [*E. Silveira*], pārstāvji,
- Apvienotās Karalistes valdības vārdā — H. Volkere [*H. Walker*], pārstāve, kurai palīdz T. Vards [*T. Ward*], *barrister*,

— Eiropas Komisijas vārdā — V. Kreišics [V. *Kreuschitz*], pārstāvis,

noklausījusies ģenerālvokāta secinājumus 2011. gada 13. janvāra tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt 27. un 28. pantu Padomes 1971. gada 14. jūnija Regulā (EEK) Nr. 1408/71 par sociālā nodrošinājuma sistēmu piemērošanu darbiniekiem, pašnodarbinātām personām un viņu ģimenēm, kas pārvietojas Kopienā, redakcijā, kas grozīta un atjaunota ar Padomes 1996. gada 2. decembra Regulu (EK) Nr. 118/97 (OV 1997, L 28, 1. lpp.), kura grozīta ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2001. gada 5. jūnija Regulu (EK) Nr. 1386/2001 (OV L 187, 1. lpp.; turpmāk tekstā — “Regula Nr. 1408/71”), kā arī EKL 39. un 42. pantu.
- 2 Šis lūgums ir iesniegts saistībā ar tiesvedību starp Ž. F. da Silvu Martinšu un *Bank Betriebskrankenkasse — Pflegekasse* (turpmāk tekstā — “*Bank BKK*”) par Ž. F. da Silvas Martinša brīvprātīgu tālākapdrošināšanu Vācijas aprūpes apdrošināšanā, kā arī tiesībām uz Vācijas aprūpes pabalstu.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

- 3 Ar Regulu Nr. 1408/71 tiek piemērots EEK līguma 51. pants (vēlāk EK līguma 51. pants, kas pēc grozījumiem kļuva par EKL 42. pantu, šobrīd — LESD 48. pants).
- 4 Kā norādīts Regulas Nr. 1408/71 preambulas otrajā un ceturtajā apsvērumā, tās mērķis ir nodrošināt darba ņēmēju un pašnodarbinātu personu pārvietošanās brīvību Eiropas Savienībā, tajā pašā laikā ievērojot valstu sociālā nodrošinājuma tiesību aktu īpatnības.
- 5 Šajā saistībā, kā izriet no minētās regulas preambulas piektā, sestā un desmitā apsvēruma, tajā ir ievērots darba ņēmēju vienlīdzīgas attieksmes princips, ievērojot atšķirīgos valstu tiesību aktus, un tās mērķis ir pēc iespējas nodrošināt vienlīdzīgu attieksmi pret visiem dalībvalstī nodarbinātajiem darba ņēmējiem, kā arī nesodīt darba ņēmējus, kuri īsteno savas tiesības brīvi pārvietoties.
- 6 Lai izvairītos no piemērojamo valsts tiesību aktu pārklāšanās un no tā izrietošajiem iespējamajiem sarežģījumiem, Regulas Nr. 1408/71 preambulas astotajā apsvērumā ir precizēts, ka šīs regulas noteikumi ir vērsti uz to, lai ieinteresētā persona būtu pakļauta tikai vienas dalībvalsts sociālā nodrošinājuma sistēmai.
- 7 Regulas Nr. 1408/71 vispārīgie noteikumi ir ietverti tās I sadaļas 1.–12. pantā.

8 Šīs regulas 1. pantā ir paredzēts, ka tās piemērošanas mērķiem:

“a) “darbinieks” un “pašnodarbināta persona” attiecīgi nozīmē:

- i) jebkur[u] person[u], kas obligāti vai brīvprātīgi ir apdrošināta pret viena vai vairāku veidu gadījumiem, uz kuriem attiecas darbinieku vai pašnodarbināto personu sociālā nodrošinājuma programma vai valsts civildienesta ierēdņu īpašā sistēma;

[..]

h) “dzīvesvieta” nozīmē pastāvīgo dzīvesvietu;

[..]

o) “kompetenta institūcija” nozīmē:

- i) to institūciju, kurā attiecīgā persona ir apdrošināta brīdī, kad tiek iesniegts pieteikums pabalsta saņemšanai

vai

- iii) to institūciju, no kuras attiecīgā persona ir tiesīga vai būtu tiesīga saņemt pabalstus, ja viņa vai kāds viņas ģimenes loceklis vai ģimenes locekļi dzīvotu tajā dalībvalstī, kurā atrodas šī institūcija

[..];

p) “dzīvesvietas institūcija” un “uzturēšanās vietas institūcija” nozīmē, attiecīgi, to institūciju, kuras kompetencē ir piešķirt pabalstus vietā, kur attiecīgā persona dzīvo, un to institūciju, kuras kompetencē ir piešķirt pabalstus vietā, kur attiecīgā persona uzturas, saskaņā ar tiem tiesību aktiem, ko pārvalda šī institūcija, vai, ja nav šādas institūcijas, tā institūcija, ko nozīmējusi attiecīgās dalībvalsts kompetentā iestāde;

q) “kompetentā valsts” nozīmē to dalībvalsti, kurā atrodas kompetentā institūcija;

[..]

t) “pabalsti un pensijas” nozīmē visus pabalstus un pensijas, to skaitā visus to sastāvā ietilpstošus elementus, kas maksājami no sabiedriskiem līdzekļiem, revalorizācijas pieaugumus un papildu pabalstus, ievērojot III sadaļu, kā arī kopsummās pabalstus, ko var maksāt pensiju vietā, un maksājumus, kas veikti, atlīdzinot ieguldījumus;

[..].”

9 Minētās regulas 2. panta 1. punktā ir paredzēts, ka tā tostarp ir piemērojama darbiniekiem vai pašnodarbinātām personām, kas dzīvo kādā no dalībvalstīm.

10 Regulas Nr. 1408/71 4. panta 1. punktā ir noteikts:

“Šī regula attiecas uz visiem tiesību aktiem, kuri skar šādas sociālā nodrošinājuma jomas:

a) slimības un maternitātes pabalsti;

b) invaliditātes pabalsti [..];

c) vecuma pabalsti;

[..]

h) ģimenes pabalsti.”

- 11 Šīs regulas 9. panta ar nosaukumu “Pievienošanās brīvprātīgajai apdrošināšanai vai brīvprātīgajai tālākapdrošināšanai” 1. punktā ir noteikts:

“Tādi jebkuras dalībvalsts tiesību akti, kas nosaka, ka brīvprātīgajā apdrošināšanā vai brīvprātīgajā tālākapdrošināšanā var iesaistīties tikai personas, kas dzīvo konkrētajā valstī, neattiecas uz personām, kuras dzīvo citā dalībvalstī, ar noteikumu, ka kādu savas agrākās darba dzīves laiku viņas ir bijušas pakļautas pirmās valsts tiesību aktiem kā darbinieki vai pašnodarbinātas personas.”

- 12 Regulas Nr. 1408/71 12. panta ar nosaukumu “Pabalstu pārklāšanās novēršana” 1. punktā ir noteikts:

“Šī regula nevar ne piešķirt, ne uzturēt spēkā tiesības uz vairākiem viena un tā paša veida pabalstiem par vienu un to pašu obligātās apdrošināšanas laikposmu. Tomēr šis noteikums neattiecas uz invaliditātes pabalstiem, vecuma pabalstiem, pēcnāves pabalstiem (pensijām) vai pabalstiem par arodslimību, kurus ir piešķirušas vienas vai vairāku dalībvalstu institūcijas saskaņā ar 41. pantu, 43. panta 2. un 3. punktu, 46., 50. un 51. pantu vai 60. panta 1. punkta b) apakšpunktu.”

- 13 Šīs regulas II sadaļas ar nosaukumu “Piemērojamo tiesību aktu noteikšana” 13. pantā ar nosaukumu “Vispārīgi noteikumi” ir paredzēts:

“1. Ievērojot 14.c un 14.f pantu, uz personām, kam piemēro šo regulu, attiecas tikai vienas dalībvalsts tiesību akti. Minētos tiesību aktus nosaka saskaņā ar šo sadaļu.

2. Ievērojot 14. līdz 17. pantu:

- a) persona, kas ir nodarbināta vienā dalībvalstī, ir pakļauta šīs valsts tiesību aktiem
[..]

[..]

- f) tāda persona, uz kuru vairs neattiecas kādas dalībvalsts tiesību akti, ja uz viņu neklūst piemērojami citas dalībvalsts tiesību akti saskaņā ar kādu no iepriekšējos apakšpunktos izklāstītajiem noteikumiem vai saskaņā ar kādu no izņēmumiem vai īpašajiem noteikumiem, kas izklāstīti 14. līdz 17. pantā, ir pakļauta tās dalībvalsts tiesību aktiem, kurā tā dzīvo, saskaņā vienīgi ar šo tiesību aktu noteikumiem.”

- 14 Šajā pašā minētās regulas sadaļā ietvertajā 15. pantā ar nosaukumu “Noteikumi par brīvprātīgo apdrošināšanu un brīvprātīgo tālākapdrošināšanu” ir norādīts:

“1. Regulas 13. līdz 14.d pants neattiecas uz brīvprātīgo apdrošināšanu vai brīvprātīgo tālākapdrošināšanu, ja vien nav tā, ka dalībvalstī vienā no 4. pantā minētajām jomām pastāv tikai brīvprātīgas apdrošināšanas sistēma.

2. Ja, piemērojot divu vai vairāku dalībvalstu tiesību aktus, pārklājas apdrošināšana:

- saskaņā ar obligātās apdrošināšanas sistēmu un vienu vai vairākām brīvprātīgās apdrošināšanas vai brīvprātīgās tālākapdrošināšanas sistēmām attiecīgā persona ir pakļauta vienīgi brīvprātīgās apdrošināšanas sistēmām,

[..]

3. Tomēr attiecībā uz invaliditātes, vecuma un pēcnāves pensijām attiecīgā persona var pievienoties dalībvalsts brīvprātīgās apdrošināšanas vai brīvprātīgās tālākapdrošināšanas sistēmai, pat ja tā ir obligāti pakļauta citas dalībvalsts tiesību aktiem, ciktāl šāda pārklāšanās ir tieši vai netieši atzīta pirmajā dalībvalstī.”

15 Kā izriet no tās nosaukuma, Regulas Nr. 1408/71 III sadaļā ir ietverti īpaši noteikumi attiecībā uz dažādām pabalstu kategorijām. Šīs sadaļas pirmo nodaļu sauc “Slimība un maternitāte”.

16 Šīs regulas iepriekš minētās pirmās nodaļas 2. iedaļas ar nosaukumu “Darbinieki un pašnodarbinātas personas, un viņu ģimenes locekļi” 19. panta ar nosaukumu “Dzīvesvieta dalībvalstī, kas nav kompetentā valsts. Vispārīgi noteikumi” 1. punktā ir noteikts:

“Tāds darbinieks vai pašnodarbināta persona, kas dzīvo kādā dalībvalstī, kura nav kompetentā valsts, un kas atbilst kompetentās valsts tiesību aktu nosacījumiem par tiesībām uz pabalstiem, [..] savas dzīvesvietas valstī saņem:

- a) pabalstus natūrā, ko kompetentās institūcijas vārdā nodrošina dzīvesvietas institūcija saskaņā ar tiesību aktiem, ko šī institūcija piemēro, tā, it kā viņš būtu tajā apdrošināts;

- b) naudas pabalstus, ko nodrošina kompetentā institūcija saskaņā ar tiesību aktiem, ko tā piemēro. [..]”

17 Šīs regulas iepriekš minētās pirmās nodaļas 5. iedaļas ar nosaukumu “Pensionāri un viņu ģimenes locekļi” 27. pants ar nosaukumu “Saskaņā ar vairāku valstu tiesību aktiem maksājamas pensijas gadījumā, kad pastāv tiesības uz pabalstiem dzīvesvietas valstī” ir formulēts šādi:

“Pensionārs, kam ir tiesības saņemt pensiju saskaņā ar divu vai vairāku dalībvalstu tiesību aktiem, no kurām viena ir viņa dzīvesvietas dalībvalsts, un kam ir tiesības uz pabalstiem saskaņā ar viņa dzīvesvietas dalībvalsts tiesību aktiem, [..] saņem šādus pabalstus no dzīvesvietas institūcijas un uz šīs institūcijas rēķina, tā, it kā viņš būtu tāds pensionārs, kura pensija ir maksājama vienīgi saskaņā ar viņa dzīvesvietas dalībvalsts tiesību aktiem.”

18 Saskaņā ar minētās regulas 28. panta 1. punktu ar nosaukumu “Saskaņā ar vienas vai vairāku valstu tiesību aktiem maksājamas pensijas gadījumā, kad nepastāv tiesības uz pabalstiem dzīvesvietas valstī”, kas iekļauts šajā pašā 5. iedaļā:

“Pensionārs, kuram ir tiesības saņemt pensiju vai pensijas saskaņā ar vienas vai vairāku dalībvalstu tiesību aktiem un kuram nav tiesību uz pabalstiem saskaņā ar tās dalībvalsts tiesību aktiem, kurā viņš dzīvo, tomēr saņem šādus [..] pabalstus, ciktāl [..]

viņam būtu uz to tiesības saskaņā ar tās dalībvalsts tiesību aktiem vai vismaz vienas no to dalībvalstu tiesību aktiem, kas ir kompetentas attiecībā uz pensijām, ja viņš dzīvo tādā valstī. Pabalstus piešķir ar šādiem nosacījumiem:

- a) pabalstus natūrā šā panta 2. punktā minētās institūcijas vārdā nodrošina dzīvesvietas institūcija tā, it kā attiecīgā persona būtu pensionārs saskaņā ar tās valsts tiesību aktiem, kurā viņš dzīvo, un viņam būtu tiesības uz šādiem pabalstiem;

- b) naudas pabalstus attiecīgā gadījumā nodrošina tā kompetentā institūcija, kas noteikta 2. punktā, saskaņā ar tiesību aktiem, ko tā piemēro. Vienojoties kompetentajai institūcijai un dzīvesvietas institūcijai, dzīvesvietas institūcija tomēr var nodrošināt šādus pabalstus kompetentās institūcijas vārdā saskaņā ar kompetentās valsts tiesību aktiem.”

Vācijas tiesiskais regulējums

- 19 Sociālā nodrošinājuma kodeksa IV grāmatas (*Sozialgesetzbuch IV*) 3. panta 1. punktā ir paredzēts:

“1) Noteikumi par obligāto apdrošināšanu un par tiesībām uz apdrošināšanu ir piemērojami,

1. ja tie ir atkarīgi no algota darba veikšanas vai pašnodarbinātības — visām personām, kuras veic vienu vai otru no šīm darbībām šī kodeksa piemērošanas jomā,

2. ja tie nav atkarīgi no algota darba veikšanas vai pašnodarbinātības — visām personām, kuru adrese vai pastāvīgā dzīvesvieta atrodas šī kodeksa piemērošanas jomā.”

20 Sociālā nodrošinājuma kodeksa XI grāmatas (*Sozialgesetzbuch XI*; turpmāk tekstā — “*SGB XI*”) 26. pants ar nosaukumu “Tālākapdrošināšana” ir formulēts šādi:

“1) Personas, kuras vairs nav pakļautas obligātās apdrošināšanas sistēmai [...] un kuras ir bijušas apdrošinātas vismaz 24 mēnešus piecu gadu laikā pirms dalības pārtraukšanas apdrošināšanas sistēmā vai arī vismaz 12 mēnešus tieši pirms šīs pārtraukšanas, var piedalīties aprūpes apdrošināšanas sistēmā, izņemot gadījumus, kad tās ir pakļautas obligātās apdrošināšanas sistēmai saskaņā ar 23. panta 1. punktu [...]. Attiecībā uz pirmajā teikumā aprakstītajām situācijām pieprasījums ir jāiesniedz kompetentajam aprūpes apdrošināšanas fondam trīs mēnešu laikā pēc dalības beigām [...].

2) Personas, kuras vairs nav pakļautas obligātās apdrošināšanai, jo maina savu adresi vai pārceļ pastāvīgo dzīvesvietu uz ārvalstīm, var pieprasīt turpināt veikt iemaksas brīvprātīgi. Lūgums jāiesniedz tam aprūpes apdrošināšanas fondam, kuram pēdējam iesniedzējs ir bijis piesaistīts, vēlākais vienu mēnesi pēc dalības obligātās apdrošināšanas sistēmā pārtraukšanas. [...].”

- ²¹ SGB XI 34. panta 1. punktā ir paredzēts, ka, izņemot atsevišķus izņēmumus saistībā ar pagaidu uzturēšanos, tiesības uz pabalstiem tiek apturētas uz laiku, kamēr apdrošinātā persona atrodas ārvalstīs.

Portugāles tiesiskais regulējums

- ²² No lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu izriet, ka pensionāram, kurš dzīvo Portugālē, atrodoties aprūpes stāvoklī, ir tiesības saņemt sociālos pabalstus, piemēram, veselības apdrošināšanas pabalstus, pamatojoties uz iemaksām, kuras šajā sistēmā viņš veic no bruto ienākumiem. Tomēr tiesību uz aprūpes pabalstu Portugālē viņam nebūtu, jo Portugāles sociālā nodrošinājuma sistēmā nav paredzēti īpaši pabalsti šāda riska segšanai. Palīdzība personām, kurām nepieciešama aprūpe, ja tiek sniegta, tad tikai kā pabalsts natūrā sociālu projektu un veselības apdrošināšanas ietvaros. Ilgstošas aprūpes nepieciešamības gadījumā Portugāles sistēmā ir paredzēta iespēja paaugstināt invaliditātes pensiju.
- ²³ Savos rakstveida apsvērumos Portugāles valdība precizē, ka Portugāles tiesībās nav paredzēti īpaši pabalsti aprūpes gadījumiem. Valsts veselības dienests neesot atkarīgs no apdrošināšanas nosacījumiem un šī dienesta segtie naudas pabalsti neesot paredzēti tam, lai reaģētu uz šādām situācijām. Tādējādi pensionāri, invalīdi vai aprūpējami pārdzīvojušie laulātie saskaņā ar Portugāles tiesībām varētu saņemt pensijas piemaksu atkarībā no aprūpes līmeņa.

Pamata lieta un prejudiciālais jautājums

- 24 1935. gadā dzimušais Ž. F. da Silva Martinšs ir Portugāles pilsonis. Īsu laiku nostrādājot Portugālē, viņš apmetās uz dzīvi un sāka strādāt Vācijā. Kopš 1974. gada viņš piedalījās *Bank BKK* veselības apdrošināšanas [sistēmā] un kopš aprūpes apdrošināšanas ieviešanas Vācijā 1995. gada janvārī arī aprūpes apdrošināšanas sistēmā. Kopš 1996. gada septembra viņš saņem Vācijas vecuma pensiju aptuveni EUR 700 apmērā, kurai kopš 2000. gada maija tiek pievienota Portugāles vecuma pensija aptuveni EUR 150 apmērā.
- 25 Sākot saņemt vecuma pensiju Vācijā, Ž. F. da Silva Martinšs kļuva par dalībnieku *Krankenversicherung der Rentner* (Pensionāru veselības apdrošināšanas kase). No 2001. gada augusta *Bank BKK* viņam piešķīra aprūpes pabalstu natūrā. Pamatojoties uz sākotnēji iecerēto pagaidu laika uzturēšanos Portugālē, sākot no 2001. gada decembra vidus, *Bank BKK* ar 2002. gada 8. maija lēmumu Ž. F. da Silvam Martinšam iešķīra aprūpes pabalstu EUR 205 apmērā, sākot no 2002. gada 1. janvāra, kas tika maksāts līdz 2002. gada 31. decembrim.
- 26 Tiklīdz *Bank BKK* kļuva zināms, ka Ž. F. da Silva Martinšs ir paziņojis, ka no 2002. gada 31. jūlija ir pavisam atstājis Vāciju, tā ar 2003. gada 5. februāra lēmumu anulēja viņa dalību aprūpes apdrošināšanas sistēmā, sākot no 2002. gada 31. jūlija. Ar otru, 2003. gada 12. februāra lēmumu tā pieprasīja viņam atmaksāt aprūpes pabalstus EUR 1 025 apmērā, kas jau bija izmaksāti par laiku no 2002. gada augusta līdz decembrim. Ar 2004. gada 4. februāra lēmumu *Bank BKK* noraidīja kā nepamatotu Ž. F. da Silvam Martinšam iebildumus, kurus tā saņēma 2003. gada 21. februārī.
- 27 *Sozialgericht Frankfurt am Main* [Frankfurtes pie Mainas Sociālo lietu tiesa] apmierināja pret šo lēmumu celto prasību. Atceļot apstrīdētos lēmumus, tā konstatēja, ka saskaņā ar brīvprātīgo tālākapdrošināšanu Ž. F. da Silva Martinšs joprojām bija *Bank BKK* dalībnieks un tai tādējādi vajadzēja turpināt viņam piešķirt aprūpes pabalstu likumā paredzētajā apmērā arī pēc 2003. gada 1. janvāra.

- 28 Ar 2007. gada 13. septembra spriedumu *Hessisches Landessozialgericht* [Hesenes Federālās zemes Sociālo lietu tiesa] noraidīja apelācijas sūdzību, ko *Bank BKK* bija iesniegusi par šo spriedumu, ciktāl tā attiecās uz aprūpes pabalsta atmaksu. Pārējā daļā minētā *Landessozialgericht* grozīja *Sozialgericht Frankfurt am Main* spriedumu un prasību noraidīja ar pamatojumu, ka dalība brīvprātīgajā tālākapdrošināšanā saskaņā ar *SGB XI 26.* panta 1. punktu ir izslēgta, jo šajā saistībā saņemtais pieprasījums netika iesniegts šajā tiesību normā noteiktajā termiņā.
- 29 Kasācijas “Revision” sūdzībā *Bundessozialgericht* [Federālajā sociālo lietu tiesā] Ž. F. da Silva Martinšs atsaucās uz EKL 18., 39. un 42. panta neievērošanu, kā arī Regulas Nr. 1408/71 19., 27. un 28. panta pārkāpumu. Viņš uzskata, ka ir jābūt iespējai pārnest aprūpes apdrošināšanas pabalstus uz citu Eiropas Savienības dalībvalsti, it īpaši tad, ja, kā tas ir šajā gadījumā, nodrošinājums tika segts ar viņa paša iemaksām un viņa izcelsmes dalībvalstī Portugālē nav līdzvērtīgu pabalstu.
- 30 *Bundessozialgericht* tostarp pretēji *Hessisches Landessozialgericht* viedoklim uzskata, ka saskaņā ar Vācijas tiesībām Ž. F. da Silva Martinšs varētu saglabāt dalību *Bank BKK* aprūpes apdrošināšanas sistēmā kā brīvprātīgo tālākapdrošināšanu laika posmam, sākot no 2002. gada 1. augusta.
- 31 Tomēr *Bundessozialgericht* būtībā uzskata, ka, tā kā saskaņā ar Tiesas tā saukto *Molenaar* judikatūru, kas izriet no 1998. gada 5. marta sprieduma lietā *C-160/96 Molenaar* (*Recueil*, I-843. lpp., 22.–25. punkts), aprūpes atbalsti *a priori* ietilpst veselības apdrošināšanas jomā, Regulā Nr. 1408/71 paredzētās tiesību kolīzijas normas nepieļauj saglabāt Ž. F. da Silvas Martinša dalību Vācijas aprūpes apdrošināšanas shēmā. Pirmkārt, saskaņā ar Regulas Nr. 1408/71 noteikumiem viņa dalība obligātajā aprūpes apdrošināšanā esot izbeigta līdz ar viņa dzīvesvietas galīgo pārcelšanu uz Portugāli. Otrkārt, neņemot vērā Vācijas likumdevēja nostāju, dalības saglabāšana aprūpes

apdrošināšanā brīvprātīgas tālākapdrošināšanas veidā neatbilstot šīs regulas 15. panta 2. punktam.

- 32 Iesniedzējtiesa vaicā, vai, ņemot vērā tostarp EKL 42. pantu, Regulas Nr. 1408/71 28. panta 1. punkta b) apakšpunktu varētu interpretēt tādējādi, ka tas tādos gadījumos, kādi ir aplūkoti pamata lietā, tiek piemērots tādā veidā, lai ļautu Ž. F. da Silvam Martinšam izmantot Vācijas aprūpes pabalstu Portugālē vai, gluži pretēji, kā to apgalvo *Bank BKK*, saskaņā ar šīs regulas 27. pantu viņš var pieprasīt tikai Portugāles tiesībās paredzētos veselības apdrošināšanas pabalstus, jo saskaņā ar *Molenaar* judikatūru Vācijas aprūpes pabalsti ietilpst “veselības apdrošināšanā” minētās regulas izpratnē.
- 33 Iesniedzējtiesa uzdod jautājumu, kā tas var būt, ka, interpretējot Regulu Nr. 1408/71, īpaši tās 27. un 28. pantu, būtu jāņem vērā dažās dalībvalstīs, piemēram, Vācijā, esošā autonomā aprūpes nodrošināšana, bet saskaņā ar šo judikatūru nebūtu jāņem vērā citu valstu, piemēram, Portugāles sistēma.
- 34 Šādos apstākļos *Bundessozialgericht* nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādu prejudiciālu jautājumu:

“Vai tas, ka bijušais darba ņēmējs, kurš saņem vienlaikus gan izcelsmes valsts, gan bijušās nodarbinātības valsts vecuma pensijas un saistībā ar aprūpes nepieciešamības stāvokli bijušajā nodarbinātības valstī ir ieguvis tiesības uz aprūpes pabalstu, pēc atgriešanās izcelsmes valstī zaudē šīs tiesības, atbilst Eiropas Kopienas primāro un/vai atvasināto tiesību normām par brīvu pārvietošanos un pārrobežu darba ņēmēju sociālo nodrošinājumu (tostarp [EKL] 39. un 42. pantam, kā arī Regulas Nr. 1408/71 27. un 28. pantam)?”

Par prejudiciālo jautājumu

- 35 Uzdotot savu jautājumu, iesniedzējtiesa būtībā Tiesai vaicā, vai tas, ka persona, kura atrodas pamata lietā aplūkotajā situācijā, saņemot vecuma pensiju no vecuma apdrošināšanas kasēm gan viņa izcelsmes dalībvalstī, gan dalībvalstī, kurā viņš ir pavadījis lielāko savu profesionālās dzīves daļu, un pārceļoties no šīs pēdējās minētās dalībvalsts uz savu izcelsmes dalībvalsti, tādēļ, ka viņš dalībvalstī, kurā viņš ir pavadījis lielāko savu profesionālās dzīves daļu, piedalās aprūpes apdrošināšanas sistēmas brīvprātīgā tālākapdrošināšanā, var turpināt saņemt šai dalībai atbilstošu naudas pabalstu, īpaši gadījumā, ja uzturēšanās dalībvalstī nav pabalstu, kas būtu paredzēti aprūpes īpašajam riskam, ir pretrunā Regulai Nr. 1408/71, īpaši tās 27. un 28. pantam, vai vajadzības gadījumā — LESD 45. un 48. pantam.
- 36 Portugāles valdība un Komisija galvenokārt atsaucas uz Ž. F. da Silvas Martinša atbalstīto iznākumu, proti, aprūpes pabalsta atbilstoši otras aplūkotās dalībvalsts sociālā nodrošinājuma sistēmai izmaksu viņa izcelsmes dalībvalstī, kurā viņš šobrīd atkal dzīvo. *Bank BKK*, Vācijas un Čehijas valdības, kā arī Apvienotās Karalistes valdība atbalsta pretējo nostāju.

Ievada apsvērumi

- 37 Vispirms ir jāatgādina, ka personām, kuras saņem pensiju, pamatojoties uz vienas vai vairāku dalībvalstu tiesību aktiem, pat ja tās neveic profesionālu darbību, to piesaistes dēļ sociālā nodrošinājuma sistēmai ir piemērojami Regulas Nr. 1408/71 noteikumi par darba ņēmējiem, ja vien uz viņiem neattiecas īpaši noteikumi (šajā ziņā skat. 1998. gada 5. marta spriedumu lietā C-194/96 *Kulzer, Recueil*, I-895. lpp., 24. punkts,

kā arī 2007. gada 18. decembra spriedumu apvienotajās lietās C-396/05, C-419/05 un C-450/05 *Habelt* u.c., Krājums, I-11895. lpp., 57. punkts).

- 38 Turklāt saskaņā ar pastāvīgo judikatūru pabalstu var uzskatīt par sociālā nodrošinājuma pabalstu, ja tas saņēmējiem tiek piešķirts, neievērojot individuālu un diskrecionāru personisko vajadzību izvērtēšanu, pamatojoties uz likumā noteiktu situāciju, un ja tas attiecas uz riskiem, kas skaidri uzskaitīti Regulas Nr. 1408/71 4. panta 1. punktā (tostarp skat. 1985. gada 27. marta spriedumus lietā 249/83 *Hoeckx, Recueil*, 973. lpp., 12.–14. punkts, kā arī lietā 122/84 *Scrivner un Cole, Recueil*, 1027. lpp., 19.–21. punkts; 1991. gada 20. jūnija spriedumu lietā C-356/89 *Newton, Recueil*, I-3017. lpp., un 1992. gada 16. jūlija spriedumu lietā C-78/91 *Hughes, Recueil*, I-4839. lpp., 15. punkts).
- 39 Ir vispārzināms, ka Savienībā pieaug to cilvēku skaits, kuri, samazinoties to patstāvībai, kas bieži vien notiek lielā vecuma dēļ, kļūst atkarīgi no citiem būtisku ikdienas darbību veikšanā.
- 40 Tikai kopš salīdzinoši neilga laika vairāku dalībvalstu sociālā nodrošinājuma sistēmas īpašā veidā sedz šādas aprūpes risku (turpmāk tekstā — “aprūpes risks”). Šis risks nav tieši iekļauts Regulas Nr. 1408/71 4. panta 1. punktā uzskaitītajā sarakstā to pabalstu vidū, uz kuriem attiecas šīs regulas piemērošanas joma.
- 41 Kā izriet no šī sprieduma 38. punkta, minētais katalogs ir izsmelošs, tādējādi tādām sociālā nodrošinājuma atzaram, kurš tajā nav minēts, šī kvalifikācija nav piemērojama, pat ja ar to pabalsta saņēmējam tiek piešķirta likumā noteikta pozīcija, kas tam sniedz tiesības uz pabalstu (tostarp skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Hoeckx*, 12. punkts; 1996. gada 11. jūlija spriedumu lietā C-25/95 *Otte, Recueil*, I-3745. lpp., 22. punkts, un iepriekš minēto spriedumu lietā *Molenaar*, 20. punkts).

- 42 Šādos apstākļos Tiesa, piemērojot šī sprieduma 38. punktā minēto judikatūru un ņemot vērā apstākļus, kas veido Vācijas aprūpes apdrošināšanas pabalstus, iepriekš minētā sprieduma lietā *Molenaar* 22.–25. punktā nosprieda, ka tādi pabalsti, kas ir piešķirti Vācijas aprūpes apdrošināšanas sistēmas ietvaros, kuriem ir tiem raksturīgās pazīmes, ir jāpielīdzina “slimības pabalstiem” Regulas Nr. 1408/71 4. panta 1. punkta a) apakšpunkta izpratnē.
- 43 Šajā saistībā Tiesa ir īpaši nospriedusi, ka tādu pabalstu, kas piešķirti Vācijas aprūpes apdrošināšanas sistēmas ietvaros, mērķis galvenokārt ir papildināt veselības apdrošināšanas, kurai tie turklāt ir piesaistīti no organizatoriskā viedokļa, pabalstus, tādējādi uzlabojot aprūpējamo personu veselības stāvokli un dzīves apstākļus (iepriekš minētais spriedums lietā *Molenaar*, 24. punkts). Turklāt Tiesa nosprieda, ka tāds Vācijas aprūpes pabalsts, kas finansiālas palīdzības veidā vispārīgi ļauj uzlabot personu, kam nepieciešama aprūpe, dzīves līmeni, kompensējot papildu izmaksas, kas radušās sakarā ar to stāvokli, ir jāpielīdzina “naudas pabalstiem”, kuri tostarp ir noteikti Regulas Nr. 1408/71 28. panta 1. punkta b) apakšpunktā (skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Molenaar*, 35. un 36. punkts).
- 44 Šāda analīze ir piemērota citās ar Vācijas aprūpes apdrošināšanu saistītajās lietās (skat. 2004. gada 8. jūlija spriedumu apvienotajās lietās C-502/01 un C-31/02 *Gauvain-Cerri* un *Barth*, Krājums, I-6483. lpp., 19.–23. punkts un 25. un 26. punkts, kā arī 2009. gada 16. jūlija spriedumu lietā C-208/07 *von Chamier-Glisczinski*, Krājums, I-6095. lpp., 40. punkts).
- 45 Tāpat attiecībā uz atsevišķiem sociālā nodrošinājuma pabalstiem, kas izriet no valsts sistēmām un kas nav Vācijas aprūpes pabalsti, Tiesa būtībā ir nospriedusi, ka pabalsti, kas piešķirti objektīvi, likumā noteiktā situācijā un kas domāti, lai uzlabotu personu, kam nepieciešama aprūpe, veselību un dzīvi, ir jāuzskata par “slimības pabalstiem” Regulas Nr. 1408/71 4. panta 1. punkta a) apakšpunkta izpratnē (šajā ziņā skat. 2001. gada 8. marta spriedumu lietā C-215/99 *Jauch*, *Recueil*, I-1901. lpp., 28. punkts;

2006. gada 21. februāra spriedumu lietā C-286/03 *Hosse*, Krājums, I-1771. lpp., 38.–44. punkts, un 2007. gada 18. oktobra spriedumu lietā C-299/05 Komisija/Parlaments un Padome, Krājums, I-8695. lpp., 10., 61. un 70. punkts).

- 46 Tiesa šajā saistībā turklāt ir precizējusi, ka nav lielas nozīmes tam, ka attiecīgā pabalsta mērķis ir finansiāli papildināt pensiju, kas piešķirta nevis slimības, bet citu iemeslu dēļ, ņemot vērā aprūpējamās personas aprūpes nepieciešamību (skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Jauch*, 28. punkts), vai ka šis pabalsts ne vienmēr ir saistīts ar veselības apdrošināšanas pabalstu izmaksu (šajā ziņā skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Hosse*, 43. punkts). Šajā saistībā nav nozīmes arī tam, ka attiecīgā pabalsta galvenais mērķis pretēji atsevišķiem iepriekš minētajos spriedumos šajā jomā minētajiem pabalstiem nav papildināt veselības apdrošināšanas pabalstus (šajā ziņā skat. iepriekš minēto spriedumu lietā Komisija/Parlaments un Padome, 70. punkts).
- 47 No iepriekš minētā izriet, ka pat gadījumā, ja Regulā Nr. 1408/71 nav noteikumu, kas attiektos īpaši uz aprūpes risku, un Tiesa atsevišķus ar šo risku saistītus pabalstus ir pielīdzinājusi “slimības pabalstiem” minētās regulas 4. panta 1. punkta a) apakšpunkta izpratnē, tomēr Tiesa vienmēr ir atzinusi, ka ar aprūpes risku saistīti pabalsti ne vairāk kā tikai papildina “klasiskos” slimību pabalstus, kas *strictu sensu* ietilpst minētajā tiesību normā (turpmāk tekstā — “slimības pabalsti *strictu sensu*”), un ne vienmēr ir to neatņemama sastāvdaļa.
- 48 Šajā saistībā ir jānorāda, ka atšķirībā no slimības pabalstiem *strictu sensu*, ar aprūpes risku — kurš parasti ir ilgstošs — saistītu pabalstu mērķis nav tikt izmaksātiem īslaicīgi. Turklāt, kā tostarp izriet no apstākļiem, kas radījuši šī sprieduma 45. un 46. punktā izklāstīto judikatūru, nevar tikt izslēgts, ka ar aprūpes risku saistītiem pabalstiem, lai arī tos var pielīdzināt “slimības pabalstiem” Regulas Nr. 1408/71 4. panta 1. punkta a) apakšpunkta izpratnē, tostarp to piemērošanas noteikumiem, var būt īpašības, kas

faktiski zināmā mērā ir pietuvinātas minētā 4. panta 1. punkta b) un c) apakšpunktā paredzētajām invaliditātes un vecuma jomām, un nav iespējams tos stingri identificēt ar vienu vai otru jomu.

49 Tieši šo apsvērumu kontekstā ir jāatbild uz iesniedzējtiesas uzdoto jautājumu.

Par iespēju pamata lietā aplūkotajā situācijā saglabāt dalību Vācijas aprūpes apdrošināšanā kā brīvprātīgu tālākapdrošināšanu

50 Šajā gadījumā, kā tostarp izriet no šī sprieduma 30. punkta, *Bundessozialgericht* uzskata, ka tikai Vācijas tiesībās personai, kas atrodas tādā situācijā kā Ž. F. da Silva Martinšs, tiktu ļauts saglabāt dalību Vācijas aprūpes apdrošināšanā kā brīvprātīgu tālākapdrošināšanu laikposmam, sākot no 2002. gada 1. augusta, lai gan kopš paziņojuma brīža, ka viņš atstāj Vāciju, viņa obligātā dalība Vācijas veselības apdrošināšanas kasē ir beigusies.

51 Šķiet, ka iesniedzējtiesa tomēr uzskata, ka Regula Nr. 1408/71 savukārt, vismaz sākotnēji raugoties, nepieļauj, ka persona, kura atrodas pamata lietā aplūkotajā situācijā, saglabā dalību aprūpes apdrošināšanā kā brīvprātīgu tālākapdrošināšanu.

52 Tādējādi sākotnēji ir jāpārbauda, vai, kā to šķietami uzskata valsts tiesa, Regulas Nr. 1408/71 15. panta 2. punktā paredzētajām kolīziju novēršanas normām ir pretrunā

tas, ka persona, kura atrodas tādā situācijā kā Ž. F. da Silva Martinšs, saglabā savu dalību Vācijas aprūpes apdrošināšanā kā brīvprātīgo tālākapdrošināšanu, ja uz šo personu, kura ir nomainījusi dzīvesvietas valsti, šobrīd faktiski saskaņā ar minētās regulas 13. panta 2. punkta f) apakšpunktu attiecas šis jaunās dzīvesvietas dalībvalsts sociālā nodrošinājuma sistēma (par šo pēdējo punktu skat. 2005. gada 20. janvāra spriedumu lietā C-302/02 *Laurin Effing*, Krājums, I-553. lpp., 41. punkts).

- 53 Šajā saistībā ir tiesa, ka Regulas Nr. 1408/71 noteikumos, ar kuriem nosaka tiesību aktus, kas piemērojami darba ņēmējiem un pašnodarbinātām personām, kuras pārvietojas Savienībā, tostarp ir paredzēts, ka ieinteresētajām personām ir piemērojama tikai vienas dalībvalsts sociālā nodrošinājuma sistēma, kā rezultātā var izvairoties no atbilstošo valsts tiesību aktu paralēlas piemērošanas un no tā izrietošajām nelabvēlīgajām sekām (tostarp skat. 1986. gada 12. jūnija spriedumu lietā 302/84 *Ten Holder, Recueil*, 1821. lpp., 19. un 20. punkts, kā arī 2010. gada 14. oktobra spriedumu lietā C-16/09 *Schwemmer*, Krājums, I-9717. lpp., 40. punkts). Šis princips, ka ir piemērojama tikai viena sociālā nodrošinājuma sistēma, tostarp ir atrodams Regulas Nr. 1408/71 13. panta 1. punktā (šajā saistībā skat. 2005. gada 7. jūlija spriedumu lietā C-227/03 *van Pommeren-Bourgon diën*, Krājums, I-6101. lpp., 38. punkts, un 2008. gada 20. maija spriedumu lietā C-352/06 *Bosmann*, Krājums, I-3827. lpp., 16. punkts).
- 54 Minētais princips, ka ir piemērojama tikai viena sociālā nodrošinājuma sistēma, ir noteikts arī Regulas Nr. 1408/71 15. panta 2. punktā. Saskaņā ar šīs tiesību normas pirmo ievilkumu, ja, piemērojot divu vai vairāku dalībvalstu tiesību aktus, pārklājas apdrošināšana saskaņā ar obligātās apdrošināšanas sistēmu un vienu vai vairākām brīvprātīgās apdrošināšanas vai brīvprātīgās tālākapdrošināšanas sistēmām, attiecīgā persona ir pakļauta vienīgi brīvprātīgās apdrošināšanas sistēmai.
- 55 Tomēr šī tiesību norma nav piemērojama pamata lietā aplūkotajā situācijā.

- 56 Saskaņā ar minētās regulas 15. panta 1. punktu tajā uzskaitītās tiesību normas, tostarp 13. pants, kurā ir noteikts šī sprieduma 53. punktā norādītais princips, nav piemērojami brīvprātīgai apdrošināšanai vai brīvprātīgai tālākapdrošināšanai, ja vien nav tā, ka dalībvalstī vienā no šīs regulas 4. pantā minētajām jomām pastāv tikai brīvprātīgas apdrošināšanas sistēma. Kā izriet no šī sprieduma 19.–23. punkta, šķiet, ka šai atrunai nav nozīmes pamata lietā aplūkotajā situācijā, jo parasti Vācijas aprūpes apdrošināšana ir obligātā apdrošināšanas sistēma. No tā izriet, ka atbilstoši Regulas Nr. 1408/71 15. panta 1. punktam minētais princips, ka ir piemērojama tikai viena sociālā nodrošinājuma sistēma, nav piemērojams pamata lietā aplūkotajā situācijā.
- 57 Turklāt Regulas Nr. 1408/71 15. panta 2. punkts, lasot to kopsakarā ar šīs regulas preambulas astoto apsvērumu, ir jāinterpretē tādējādi, ka tas ir paredzēts, lai izvairītos no tā, ka vienai personai par vienu un to pašu risku būtu jāveic iemaksas divas reizes, divās dažādās sociālā nodrošinājuma sistēmās, vienu obligātā kārtā un otru brīvprātīgā kārtā, ar visām no tā, iespējams, izrietošajām nelabvēlīgajām sekām. Turpretī šī tiesību norma nav piemērojama pamata lietā aplūkotajā situācijā, kurā attiecīgās brīvprātīgās tālākapdrošināšanas iemaksas un obligātās iemaksas attiecas uz riskiem, kuri, pat ja, piemērojot šī sprieduma 42.–46. punktā norādīto judikatūru, ir pielīdzināmi Regulas Nr. 1408/71 nolūkiem, tomēr, kā tas izriet no šī sprieduma 39., 40., 47. un 48. punkta, nav identiski, proti, attiecīgi aprūpes risks un slimības risks minētās regulas 4. panta 1. punkta a) apakšpunkta šaurā nozīmē.
- 58 Ņemot vērā iepriekš minēto, ir jāsecina, ka pamata lietā aplūkotajos apstākļos Regulai Nr. 1408/71 nav pretrunā piesaiste Vācijas aprūpes apdrošināšanai brīvprātīgas tālākapdrošināšanas veidā.
- 59 No tā izriet, ka Regulai Nr. 1408/71 nav pretrunā, ka persona, kura atrodas tādā situācijā kā Ž. F. da Silva Martinšs, principā saskaņā ar Vācijas tiesībām var saglabāt brīvprātīgu piesaisti Vācijas aprūpes apdrošināšanai, pat ja, piemērojot minētās regulas

13. panta 2. punkta f) apakšpunktu, šai personai šajā pašā laikposmā ir pienākums būt piesaistītai Portugāles sociālā nodrošinājuma sistēmai.

Par Regulas Nr. 1408/71 27. un 28. panta interpretāciju

- ⁶⁰ Iesniedzējtiesa uzsver faktu, ka Portugālē atšķirībā no Vācijas nav atsevišķas sociālā nodrošinājuma sistēmas, kas būtu paredzēta tieši aprūpes riskam. Iesniedzējtiesa vaicā, vai tādējādi Regulas Nr. 1408/71 28. pants nebūtu jāinterpretē, ka tas, nevis šīs regulas 27. pants ir piemērojams pamata lietā aplūkotajā situācijā, kaut arī tikai attiecībā uz pabalstiem, kas atšķirībā no slimības pabalstiem *strictu sensu*, attiecas uz aprūpes risku.
- ⁶¹ Šajā saistībā ir jāatgādina, ka minētais regulas 28. pants tostarp ir saistīts ar situācijām, kad personai, kurai ir tiesības saņemt pensiju saskaņā ar vienas vai vairāku dalībvalstu tiesību aktiem, nav tiesību uz slimības pabalstiem saskaņā ar tās dalībvalsts tiesību aktiem, kurā viņa dzīvo.
- ⁶² No tā izriet, ka iesniedzējtiesa, šķiet, uzskata, ka saskaņā ar Portugāles tiesību aktiem sociālā nodrošinājuma jomā personas, kuras atrodas tādā pašā situācijā kā Ž. F. da Silva Martinšs, nevar saņemt ar aprūpes risku saistītus pabalstus natūrā.
- ⁶³ Tomēr, kā izriet no šī sprieduma 22. un 23. punkta, nevar jau sākotnēji izslēgt, ka Portugāles sociālā nodrošinājuma sistēmā, lai gan tajā atšķirībā no Vācijas sistēmas

nav paredzēta atsevišķa sistēma tikai aprūpes riskam, tomēr ir paredzēti atsevišķi ar aprūpes risku saistīti pabalsti natūrā, piemēram, pensijas piemaksas atkarībā no aprūpes līmeņa.

⁶⁴ Šādos apstākļos iesniedzējtiesai, ievērojot šī sprieduma 42.–46. punktā norādīto judikatūru, ir jāpārbauda premisa, saskaņā ar kuru Portugālē neesot nekādu ar aprūpes risku saistītu sociālā nodrošinājuma pabalstu (skat. arī pēc analogijas iepriekš minēto spriedumu lietā *Jauch*, 26. punkts).

⁶⁵ Katrā ziņā, ņemot vērā minēto judikatūru, saskaņā ar kuru ar aprūpes risku saistīti sociālā nodrošinājuma pabalsti, ievērojot šajā pašā judikatūrā noteiktos kritērijus, ir pielīdzināmi “slimības pabalstiem” Regulas Nr. 1408/71 4. panta 1. punkta a) apakšpunkta izpratnē, ir jākonstatē, ka minētās regulas 28. pants nav piemērojams pamata lietā aplūkotajā situācijā, kurā ieinteresētai personai, kurai ir tiesības saņemt pensiju saskaņā ar viņas dzīvesvietas valsts tiesību aktiem, saskaņā ar šo pašu tiesību aktu ir tiesības saņemt slimības pabalstus *strictu sensu*.

⁶⁶ Saskaņā ar Regulas Nr. 1408/71 27. pantu persona, kam ir tiesības saņemt pensiju saskaņā ar divu vai vairāku dalībvalstu tiesību aktiem, no kurām viena ir viņas dzīvesvietas dalībvalsts, un kam ir tiesības uz pabalstiem saskaņā ar viņas dzīvesvietas dalībvalsts tiesību aktiem, saņem šādus pabalstus no dzīvesvietas institūcijas un uz šīs institūcijas rēķina tā, it kā ieinteresētajai personai būtu tiesības uz pensiju, kas ir maksājama vienīgi saskaņā ar viņas dzīvesvietas dalībvalsts tiesību aktiem.

- 67 Tādējādi pamata lietā aplūkotajā situācijā Portugālei — vienai no Ž. F. da Silvas Martinša vecuma pensijas maksātājām — kā viņa dzīvesvietas valstij ir jānodrošina slimības pabalstu *strictu sensu* izmaksa (pēc analogijas skat. 2006. gada 18. jūlija spriedumu lietā C-50/05 *Nikula*, Krājums, I-7029. lpp., 22. un 23. punkts).
- 68 Kā izriet no šī sprieduma 39.–46. punkta, ar aprūpes risku saistītie pabalsti ir jāpielīdzina “slimības pabalstiem” Regulas Nr. 1408/71 4. panta 1. punkta a) apakšpunkta izpratnē. No tā izriet, ka, ja bijušajam pārrobežu darba ņēmējam ir tiesības uz pensiju saskaņā ar divu vai vairāku dalībvalstu tiesību aktiem, tostarp saskaņā ar tās dalībvalsts tiesību aktiem, kuras teritorijā viņš dzīvo, šai pēdējai valstij vajadzības gadījumā atbilstoši Regulas Nr. 1408/71 27. pantam principā ir jāizmaksā ar aprūpes risku saistītie pabalsti.
- 69 Ņemot vērā šī sprieduma 40.–48. punktā norādītos apsvērumus, gadījumā, ja Regulā Nr. 1408/71 nav noteikumu, kas attiektos īpaši uz aprūpes risku, pamata lietā aplūkotajos apstākļos šīs regulas 27. pants ir jāinterpretē Regulas Nr. 1408/71 mērķu kontekstā, ņemot vērā ar aprūpes risku saistīto pabalstu īpatnības, salīdzinot ar slimības pabalstiem *strictu sensu* (tostarp skat. pēc analogijas 1979. gada 6. marta spriedumu lietā 100/78 *Rossi*, *Recueil*, 831. lpp., 12. punkts, un 1989. gada 14. decembra spriedumu lietā C-168/88 *Dammer*, *Recueil*, 4553. lpp., 20. punkts).
- 70 Šajā saistībā ir jāatgādina, ka Regulas Nr. 1408/71 normas, kas pieņemtas, piemērojot LESD 48. pantu, ir jāinterpretē, ņemot vērā šī panta mērķi veicināt iespējami plašāku migrējošu darba ņēmēju pārvietošanās brīvību (tostarp skat. 1978. gada 12. oktobra spriedumu lietā 10/78 *Belbouab*, *Recueil*, 1915. lpp., 5. punkts; iepriekš minētos spriedumus lietā *Jauch*, 20. punkts; lietā *Hosse*, 24. punkts, un 2007. gada 11. septembra spriedumu lietā C-287/05 *Hendrix*, Krājums, I-6909. lpp., 52. punkts).

- 71 Tā kā LESD 48. pantā paredzēta dalībvalstu tiesību aktu koordinēšana, nevis to saskaņošana (tostarp skat. 1988. gada 5. jūlija spriedumu lietā 21/87 *Borowitz, Recueil*, 3715. lpp., 23. punkts), atšķirības katras dalībvalsts sociālā nodrošinājuma sistēmās pēc būtības un no procedūras viedokļa un tādējādi arī atšķirības tur apdrošināto personu tiesībās šī tiesību norma neietekmē, un katras dalībvalsts kompetencē, ievērojot Savienības tiesības, savos tiesību aktos ir noteikt sociālā nodrošinājuma sistēmas pabalstu piešķiršanas nosacījumus (šajā ziņā skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *von Chamier-Glisczinski*, 84. punkts, un 2010. gada 14. oktobra spriedumu lietā *C-345/09 van Delft u.c.*, Krājums, I-9879. lpp., 99. punkts).
- 72 Šādā saistībā Savienības primārās tiesībās apdrošinātajai personai tiek nodrošināta tikai pārvietošanās uz citu dalībvalsti, kas ir neitrāla sociālā nodrošinājuma, īpaši slimības pabalstu jomā. Tādējādi valsts tiesiskā regulējuma, kurš sociālā nodrošinājuma pabalstu jomā ir mazāk labvēlīgs, piemērošanas vajadzības gadījumā saskaņā ar Regulas Nr. 1408/71 noteikumiem, mainot dzīvesvietas dalībvalsti, principā var atbilst Savienības primāro tiesību prasībām personu brīvas pārvietošanās jomā (tostarp skat. pēc analogijas iepriekš minēto spriedumu lietā *von Chamier-Glisczinski*, 85. un 87. punkts).
- 73 Tomēr no iedibinātas judikatūras izriet, ka šāda atbilstība pastāvētu tikai tiktāl, cik tāl attiecīgais valsts tiesiskais regulējums nerada attiecīgajam darba ņēmējam neizdevīgāku situāciju, salīdzinot ar tiem darba ņēmējiem, kas visas savas darbības veic dalībvalstī, kurā to piemēro, un ja tā rezultātā sociālā nodrošinājuma iemaksas netiek maksātas, nesaņemot pretī labumu (šajā ziņā skat. 2002. gada 19. marta spriedumu apvienotajās lietās *C-393/99* un *C-394/99 Hervein u.c.*, *Recueil*, I-2829. lpp., 51. punkts; 2006. gada 9. marta spriedumu lietā *C-493/04 Piatkowski*, Krājums, I-2369. lpp., 34. punkts; 2009. gada 1. oktobra spriedumu lietā *C-3/08 Leyman*, Krājums, I-9085. lpp., 45. punkts, kā arī iepriekš minēto spriedumu lietā *van Delft u.c.*, 101. punkts).
- 74 Kā Tiesa ir atkārtoti nospriedusi, LESD 45. un 48. panta mērķis netiks sasniegts, ja pārvietošanās brīvības tiesību izmantošanas dēļ pārrobežu darba ņēmējiem būtu

jāzaudē sociālā nodrošinājuma priekšrocības, kas tiem ir garantētas dalībvalsts tiesību akts, īpaši, ja šīs priekšrocības ir pretizpildījums viņu veiktām iemaksām (šajā ziņā tostarp skat. 1975. gada 21. oktobra spriedumu lietā 24/75 *Petroni*, *Recueil*, 1149. lpp., 13. punkts; 1986. gada 25. februāra spriedumu lietā 284/84 *Spruyt*, *Recueil*, 685. lpp., 19. punkts; 1997. gada 27. februāra spriedumu lietā C-59/95 *Bastos Moriana u.c.*, *Recueil*, I-1071. lpp., 17. punkts; iepriekš minētos spriedumus lietā *Jauch*, 20. punkts, kā arī lietā *Bosmann*, 29. punkts).

- 75 Savienības tiesiskais regulējums par valstu tiesību aktu saskaņošanu sociālā nodrošinājuma jomā, tostarp ņemot vērā tā pamatā esošos mērķus, nav piemērojams tādā veidā, ka migrējošam darba ņēmējam vai tā mantiniekiem tiktu liegtas tiesības saņemt pabalstus, pamatojoties tikai uz vienas dalībvalsts tiesību aktiem, ja vien tā neparedz šiem mērķiem atbilstošus skaidri definētus izņēmumus (tostarp skat. 1967. gada 5. jūlija spriedumu lietā 9/67 *Colditz*, *Recueil*, 297., 304. lpp, iepriekš minētos spriedumus lietā *Rossi*, 14. punkts, un lietā *Schwemmer*, 58. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 76 Turklāt no judikatūras arī izriet, ka LESD 45. un 48. panta, kā arī Regulas Nr. 1408/71, kas ir pieņemta to īstenošanai, mērķis tostarp ir izvairīties no tā, ka pret darba ņēmēju, kurš, izmantojot savas tiesības brīvi pārvietoties, ir strādājis vairāk nekā vienā dalībvalstī, izturētos mazāk labvēlīgi nekā pret darba ņēmēju, kurš visu karjeru ir veicis vienā vienīgā dalībvalstī, ja vien tam nav objektīva pamatojuma (šajā ziņā tostarp skat. 1977. gada 5. maija spriedumu lietā 104/76 *Jansen*, *Recueil*, 829. lpp., 12. punkts; 1991. gada 7. marta spriedumu lietā C-10/90 *Masgio*, *Recueil*, I-1119. lpp., 17., 19. un 23. punkts; 1995. gada 22. novembra spriedumu lietā C-443/93 *Vougioukas*, *Recueil*, I-4033. lpp., 41. un 42. punkts, 1997. gada 17. septembra spriedumu lietā C-322/95 *Iurlaro*, *Recueil*, I-4881. lpp., 23. un 30. punkts, kā arī iepriekš minēto spriedumu lietā *Leyman*, 45. punkts).
- 77 Tomēr, ja tādā situācijā, kāda ir aplūkota pamata lietā, pašas valsts tiesībās ir ļauts un tas nav pretrunā Regulai Nr. 1408/71, ka persona, kura atrodas tādā situācijā kā Ž. F. da Silva Martinšs, brīvprātīgi turpina būt piesaistīta atsevišķai ar aprūpes risku saistītai sociālā nodrošinājuma sistēmai un ka šī persona ir pabeigusi minimālo iemaksu laikposmu, kas ir nepieciešams, lai viņa varētu saņemt pabalstu pakalpojumus

aprūpes situācijas gadījumā, fakts, ka automātiski tiek apturēta jebkādu ar šo sistēmu saistītu pabalstu izmaksa gadījumā, ja ieinteresētā persona maina dzīvesvietu uz citu Savienības dalībvalsti, kā to būtībā norāda iesniedzējtiesa un pretēji Vācijas un Apvienotās Karalistes valdību apgalvojumiem, var radīt neatgūstamas iemaksas, vismaz tiklīdz, ciktāl tas attiecas uz iemaksām, kas ir izmaksātas, pamatojoties uz šādu turpinātu piesaisti, pēc attiecīgās dzīvesvietas pārcelšanas.

78 Tādējādi, ja bijušajam pārrobežu darba ņēmējam, kurš atrodas tādā situācijā kā Ž. F. da Silva Martinšs, būtu jāzaudē jebkādas priekšrocības, ko varētu uzskatīt par pretizpildījumu viņa veiktajām iemaksām bijušajā nodarbinātības dalībvalstī saskaņā ar autonomu apdrošināšanas sistēmu, kas ir saistīta nevis ar slimības risku Regulas Nr. 1408/71 4. panta 1. punkta a) apakšpunkta šaurā nozīmē, bet ar aprūpes risku, pamatojoties tikai uz to, ka viņam, piemērojot Regulas Nr. 1408/71 27. pantu, esot tiesības saņemt slimības pabalstus *strictu sensu* saskaņā ar viņa dzīvesvietas dalībvalsts tiesību aktiem, tas īsti neatbilstu LESD 48. panta mērķim, kurš tostarp izriet no šī sprieduma 70., 71. un 74. punkta. Tā tas vēl jo vairāk ir šī sprieduma 64. punktā norādītajā gadījumā, kura patiesīgums ir jāpārbauda iesniedzējtiesai, ja minētajā dzīvesvietas dalībvalstī nebūtu ar aprūpes risku saistītu sociālā nodrošinājuma pabalstu natūrā.

79 Turklāt šādā situācijā šāds bijušais pārrobežu darba ņēmējs, kurš savas profesionālās karjeras nobeigumā atkal dzīvo savā izcelsmes valstī, atrastos sliktākā situācijā, salīdzinot ar personām, kurām ir tiesības uz vecuma pensiju vienā valstī un kuras pirms savas dzīvesvietas pārcelšanas uz citu dalībvalsti pensijas laikā visu savu profesionālo karjeru ir veikušas vienā vienīgā valstī.

80 Šai pēdējai personu kategorijai attiecīgās Regulas Nr. 1408/71 tiesību normas, īpaši 28. panta 1. punkta a) apakšpunkts, lasot tās šī sprieduma 42.–46. punktā norādītās

judikatūras kontekstā, radītu sekas, ka iespējamie ar aprūpes risku saistītie pabalsti natūrā, kas ir paredzēti bijušajā nodarbinātības dalībvalstī un kas ir pielīdzināmi slimības pabalstiem *strictu sensu*, principā tiktu sniegti ārpus kompetentās valsts (tostarp skat. pēc analogijas iepriekš minētos spriedumus lietā *Molenaar*, 43. punkts, kā arī lietā *Jauch*, 10., 11. un 35. punkts).

81 Šādos apstākļos, īpaši ņemot vērā šī sprieduma 73.–76. punktā norādīto judikatūru, attiecībā uz pabalstiem natūrā, kas ir saistīti ar aprūpes risku, pamata lietā aplūkotajā situācijā Regulas Nr. 1408/71 27. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tiesības uz slimības pabalstiem *strictu sensu* dzīvesvietas dalībvalstī neatņem tiesības, kuras iepriekš ir piešķīrusi cita dalībvalsts atbilstoši saviem tiesību aktiem aprūpes pabalstu jomā, pamatojoties uz saskaņā ar šiem tiesību aktiem pabeigtiem apdrošināšanas laikposmiem (tostarp skat. pēc analogijas iepriekš minēto spriedumu lietā *Dammer*, 21.–23. punkts un tajā minētā judikatūra, kā arī lietā *Bastos Moriana* u.c., 17. punkts).

82 Tomēr attiecībā uz prasībām, kas tostarp izriet no Regulas Nr. 1408/71 12. panta, veicot šādu interpretāciju, šajā gadījumā ir jāņem vērā iespēja, ka, ņemot vērā iesniedzējtiesas veiktās pārbaudes atbilstoši šī sprieduma 63. un 64. punktam, iesniedzējtiesa var secināt, ka Portugālē pamata lietā aplūkotajos apstākļos pastāv ar aprūpes risku saistīti pabalsti natūrā, kas ir paredzēti Portugāles tiesību aktos.

83 Šādos apstākļos Regulas Nr. 1408/71 27. pants būtu jāinterpretē tādējādi, ka, ja dzīvesvietas dalībvalstī ar aprūpes risku saistīti pabalsti natūrā ir paredzēti mazākā apmērā nekā ar šo risku saistīti pabalsti citā dalībvalstī, kurai ir jāizmaksā pensija, principi, kas ir Regulas Nr. 1408/71 pamatā, nosaka, ka personai, kura atrodas tādā situācijā kā Ž. F. da Silva Martinšs, jābūt tiesībām uz pabalstu piemaksu, kas ir līdzvērtīga starpībai starp šiem abiem apmēriem, kuru sedz šīs pēdējās dalībvalsts kompetentā

iestāde (tostarp skat. pēc analogijas 1980. gada 12. jūnija spriedumu lietā 733/79 *Laterza, Recueil*, 1915. lpp., 9. punkts; 1980. gada 9. jūlija spriedumu lietā 807/79 *Gravina, Recueil*, 2205. lpp., 8. punkts; 1983. gada 24. novembra spriedumu lietā 320/82 *D'Amaro, Recueil*, 3811. lpp., 7. punkts; iepriekš minēto spriedumu lietā *Dammer*, 23. un 24. punkts; 1991. gada 11. jūnija spriedumu lietā *C-251/89 Athanasopoulos u.c., Recueil*, I-2797. lpp., 17. punkts, un iepriekš minēto spriedumu lietā *Bastos Moriana u.c.*, 16. punkts).

⁸⁴ Šādu risinājumu neizslēdz apstākļi, kuru izmanto Vācijas valdība, kura uzskata, ka saskaņā ar *SGB XI 34.* pantu personas, kura atrodas aprūpes situācijā, tiesības saskaņā ar *SGB XI 26.* pantā paredzēto brīvprātīgo tālākapdrošināšanu saņemt pamata lietā aplūkoto aprūpes pabalstu ir jāaptur, jo apdrošinātā persona atrodas ārvalstīs.

⁸⁵ Tiesa būtībā jau ir nospriedusi, ka iemaksas apdrošināšanas sistēmā sociālā nodrošinājuma jomā apdrošinātajam darba ņēmējam rada tiesības saņemt atbilstošus pabalstus, ja viņš atbilst kompetentās dalībvalsts tiesību aktos paredzētajiem nosacījumiem, tomēr izņemot nosacījumus, kuri neatbilst Savienības tiesību normām sociālā nodrošinājuma jomā (šajā ziņā skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Molenaar*, 43. punkts).

⁸⁶ Kā izriet no šī sprieduma 73.–76. punktā norādītās judikatūras, LESD 48. panta mērķis netiktu sasniegts, ja, izņemot Savienības tiesiskajā regulējumā skaidri paredzētus gadījumus, kas atbilst LESD mērķiem, dalībvalsts tiesību aktos saskaņā ar šiem tiesību aktiem piešķiramās sociālā nodrošinājuma priekšrocības būtu atkarīgas no

nosacījuma, ka darba ņēmējs dzīvo dalībvalstī (šajā ziņā skat. arī iepriekš minēto spriedumu lietā *Athanasopoulos* u.c., 20. punkts).

87 Ja ir tiesa, kā to norāda Vācijas un Apvienotās Karalistes valdības, ka dažādu dalībvalstu līdzdarbīgu pabalstu piešķiršana ar aprūpes risku saistītu pabalstu natūrā gadījumā var radīt praktiska rakstura grūtības, kas pašreizējā Savienības tiesību situācijā nav pilnībā aplūkotas Savienības tiesību normās sociālā nodrošinājuma sistēmu koordinēšanas jomā, šis apstāklis pats par sevi nevar pamatot Regulas Nr. 1408/71 interpretāciju, saskaņā ar kuru bijušajam pārrobežu darba ņēmējam, kurš saskaņā ar bijušās nodarbinātības dalībvalsts tiesību aktiem var piedalīties ar aprūpes risku saistītā brīvprātīgā tālākapdrošināšanā, būtu jāveic iemaksas saskaņā ar šo apdrošināšanu, nesaņemot neko pretī, un tādējādi atrastos nelabvēlīgākā situācijā nekā darba ņēmējs, kurš visu karjeru ir veicis vienā vienīgā dalībvalstī (pēc analogijas skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *D'Amario*, 8. punkts).

88 Ņemot vērā visu iepriekš minēto, uz uzdoto jautājumu ir jāatbild, ka Regulas Nr. 1408/71 15. un 27. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tiem nav pretrunā, ja persona, kura atrodas pamata lietā aplūkotajā situācijā, saņemot vecuma pensiju no vecuma apdrošināšanas kasēm gan viņas izcelsmes dalībvalstī, gan dalībvalstī, kurā viņa ir pavadījusi lielāko savu profesionālās dzīves daļu, un pārceļoties no šīs pēdējās minētās dalībvalsts uz savu izcelsmes dalībvalsti, tādēļ, ka viņa dalībvalstī, kurā ir pavadījusi lielāko savu profesionālās dzīves daļu, piedalās aprūpes apdrošināšanas brīvprātīgās tālākapdrošināšanas autonomajā sistēmā, var turpināt saņemt šai dalībai atbilstošu naudas pabalstu, īpaši gadījumā, ja dzīvesvietas dalībvalstī nav pabalstu, kuri būtu paredzēti aprūpes īpašajam riskam, kas ir jāpārbauda iesniedzējtiesai. Ja atšķirībā no šīs hipotēzes ar aprūpes risku saistītie pabalsti naudā ir paredzēti dzīvesvietas dalībvalsts tiesiskajā regulējumā, bet mazākā apmērā nekā ar šo risku saistīti pabalsti citā dalībvalstī, kurai ir jāizmaksā pensija, Regulas Nr. 1408/71 27. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka šādai personai ir jābūt tiesībām uz pabalstu piemaksu, kas ir līdzvērtīga starpībai starp šiem abiem apmēriem, kuru sedz šīs pēdējās dalībvalsts kompetentā iestāde.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 89 Attiecībā uz pamata lietas dalībniekiem šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto lietas dalībnieku tiesāšanās izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (otrā palāta) nospriež:

Padomes 1971. gada 14. jūnija Regulas (EEK) Nr. 1408/71 par sociālā nodrošinājuma sistēmu piemērošanu darbiniekiem, pašnodarbinātām personām un viņu ģimenēm, kas pārvietojas Kopienā, redakcijā, kas grozīta un atjaunota ar Padomes 1996. gada 2. decembra Regulu (EK) Nr. 118/97, kura grozīta ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2001. gada 5. jūnija Regulu (EK) Nr. 1386/2001, 15. un 27. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tiem nav pretrunā, ja persona, kura atrodas pamata lietā aplūkotajā situācijā, saņemot vecuma pensiju no vecuma apdrošināšanas kasēm gan viņas izcelsmes dalībvalstī, gan dalībvalstī, kurā viņa ir pavadījusi lielāko savu profesionālās dzīves daļu, un pārceļoties no šīs pēdējās minētās dalībvalsts uz savu izcelsmes dalībvalsti, tādēļ, ka viņa dalībvalstī, kurā ir pavadījusi lielāko savu profesionālās dzīves daļu, piedalās aprūpes apdrošināšanas brīvprātīgās tālākapdrošināšanas autonomajā sistēmā, var turpināt saņemt šai dalībai atbilstošu naudas pabalstu, īpaši gadījumā, ja dzīvesvietas dalībvalstī nav pabalstu, kuri būtu paredzēti aprūpes īpašajam riskam, kas ir jāpārbauda iesniedzējtiesai.

Ja atšķirībā no šīs hipotēzes ar aprūpes risku saistītie pabalsti naudā ir paredzēti dzīvesvietas dalībvalsts tiesiskajā regulējumā, bet mazākā apmērā nekā ar šo risku saistīti pabalsti citā dalībvalstī, kurai ir jāizmaksā pensija, Regulas

Nr. 1408/71 redakcijā, kas grozīta un atjaunota ar Regulu Nr. 118/97, kura grozīta ar Regulu Nr. 1386/2001, 27. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka šādai personai ir tiesības uz pabalstu piemaksu, kas ir līdzvērtīga starpībai starp šiem abiem apmēriem, kuru sedz šis pēdējās dalībvalsts kompetentā iestāde.

[Paraksti]